

21. 10. 2024

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Mezinárodní příslušnost v případech ručení člena voleného orgánu společnosti podle § 159 odst. 3 o.z.

Věřitel uplatňuje proti členovi voleného orgánu svého dlužníka nárok z titulu ručení podle § 159 odst. 3 občanského zákoníku, ale tento člen má bydliště či sídlo mimo ČR. Můžou i přesto být mezinárodně příslušné české soudy? Touto otázkou se nedávno zabýval Nejvyšší soud, který připomněl v tomto ohledu zásadní rozsudek Soudního dvora EU ve věci ÖFAB. Ten totiž v případě obdobného institutu švédského práva dospěl k závěru, že je třeba postupovat podle pravidel stanovených pro určení mezinárodní příslušnosti ve věcech deliktů a kvazideliktů odpovědnosti.

Ručení člena voleného orgánu za dluhy společnosti: smluvní vztah, delikt, nebo něco jiného?

SDEU byl při rozhodování ve věci ÖFAB^[1] konfrontován následující situací: švédská společnost podstoupila reorganizaci, neboť z důvodů finančních potíží musela pozastavit své platby. V reorganizaci však byly pohledávky několika věřitelů uspokojeny jen částečně. Nabyvatel jedné z těchto pohledávek se tak rozhodl u švédských soudů podat žalobu proti členovi představenstva dlužnické společnosti, a to z titulu zákonného ručení, které umožňovalo švédské právo. Člen představenstva však měl bydliště v Nizozemsku.

Švédský prvostupňový soud žalobu zamítl s tím, že tento specifický institut ručení nespadá ani do kategorie „věcí týkající se smlouvy nebo nároků ze smlouvy“, ani „věcí týkající se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti“ ve smyslu čl. 5 odst. 1 a 3 nařízení Brusel I (dnes čl. 7 odst. 1 a 2 nařízení Brusel I bis). Jelikož věc nebylo možné zařadit pod žádné ze speciálních pravidel příslušnosti, švédskému žalobci zbyla jen možnost žalovat u soudů státu, v němž měl žalovaný bydliště podle obecného pravidla stanoveného čl. 2 odst. 1 nařízení Brusel I (dnes čl. 4 odst. 1 nařízení Brusel I bis) – tedy v Nizozemsku.

SDEU zaujal jiný postoj. Připomněl, že podle jeho ustálené judikatury platí, že **pojem „věci týkající se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti“ zahrnuje všechny žaloby, jejichž cílem je určit odpovědnost žalovaného a které nesouvisí s „věcmi týkajícími se smlouvy nebo nároků ze smlouvy“.** Aby určitý závazek mohl být kvalifikován jako „věc týkající se smlouvy nebo nároků ze smlouvy“, musí však existovat právní závazek svobodně přijatý jednou osobou vůči druhé, o který se opírá žalobcova žaloba.^[2]

V případě zákonného ručení člena statutárního orgánu za dluhy společnosti však podle SDEU nelze mluvit o svobodně přijatém závazku jedné strany vůči druhé straně. I když je totiž cílem výše uvedené žaloby určit, že člen představenstva ručí za závazky dlužnické společnosti, tato žaloba především umožňuje dosáhnout splacení pohledávek, které uvedenou společností nemohly být splaceny v plném rozsahu vzhledem k tomu, že člen jejího statutárního orgánu nesplnil své zákonné povinnosti.^[3] Člen představenstva konkrétně umožnil společnosti pokračovat v činnosti i přesto, že neměla dostatek kapitálu – jde tedy o jednání, které by v českém prostředí bylo možné kvalifikovat jako porušení péče řádného hospodáře.

Z tohoto důvodu SDEU uzavřel, že se jedná o žalobu na náhradu škody a je tedy třeba aplikovat speciální pravidlo mezinárodní příslušnosti pro věci týkající se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti (pro zajímavost lze uvést, že SDEU odmítl i argument, že by kvalifikace závazku z titulu ručení měla následovat kvalifikaci závazku, za který daná osoba ručí – tedy že by bylo rozhodné, zda ručí za splnění závazku ze smlouvy či závazku z deliktu[4]).

Tohoto závěru se zcela držel Nejvyšší soud, když v srpnu letošního roku ve věci sp. zn. 27 Cdo 3032/2023 posuzoval otázku mezinárodní příslušnosti v případě žaloby podané na základě § 159 odst. 3 o.z., tentokrát českým věřitelem české společnosti proti jednatelem, jež měl bydliště v Rakousku.[5] Podle daného ustanovení platí, že „[n]enahradil-li člen voleného orgánu právnické osobě škodu, kterou jí způsobil porušením povinnosti při výkonu funkce, ačkoli byl povinen škodu nahradit, ručí věřiteli právnické osoby za její dluh v rozsahu, v jakém škodu nenahradil, pokud se věřitel plnění na právnické osobě nemůže domoci.“ Nejvyšší soud tak konstatoval, že stejně jako u ručení řešeného SDEU ve věci ÖFAB je **i v případě ručení podle § 159 odst. 3 o.z. smyslem dosáhnout splacení pohledávek, které společnost nemohla uhradit v důsledku nesplnění zákonných povinností členem jejího voleného orgánu.** Zcela se proto uplatní závěry přijaté SDEU v rozhodnutí ÖFAB.

Pravidla soudní příslušnosti podle vodítek SDEU

Kde tedy může podle tohoto pravidla být žaloba podána? Podle čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis platí, že pro rozhodování v nárocích z deliktů je příslušný **soud místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události.** Zde je nutné upozornit na to, že speciální jurisdikční pravidlo v čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis stanoví nejen mezinárodní příslušnost (tedy soudy určitého státu), nýbrž i místní příslušnost (tedy konkrétní soud v daném státě; v tomto případě soud, v jehož obvodu došlo nebo mohlo dojít ke škodné události).[6]

Podle ustálené judikatury SDEU se pak „místem, kde došlo nebo mohlo dojít ke škodné události“ rozumí jednak místo, kde došlo k dané újmě (locus damni), a zároveň i místo příčinné události, v níž má tato újma původ (locus delicti commissi).[7] Je na žalobci, aby si vybral, u kterého z těchto míst žalobu podá.[8] Pokud jde o druhé z uvedených míst, tak v případě institutu ručení člena voleného orgánu spočívá událost, v níž má původ vzniklá újma ve formě neuhrazené pohledávky, v opomenutí – tedy nesplnění zákonných povinností takového člena.

Podle SDEU i Nejvyššího soudu se konkrétně jedná o **místo, se kterým jsou spjaty činnosti vykonávané dlužnickou společností a finanční situace související s těmito činnostmi. Jinými slovy, půjde zejména o místo, ve kterém jsou dostupné informace o finanční situaci společnosti, které jsou nezbytné pro řádný výkon povinností související s jejím řízením, a dále informace o údajném nesplnění těchto povinností členem voleného orgánu.**[9] Soud v takovém místě je totiž z důvodu blízkosti sporu a snadnosti provádění důkazů nejpovolanější k rozhodnutí věci.[10] Nemusí se přitom nutně jednat o sídlo společnosti, nýbrž je třeba určit, v jakém místě společnost reálně vykonávala podstatnou část své činnosti.

Závěr

Závěrem tak lze shrnout, že pokud se věřitel bude domáhat po členovi voleného orgánu jeho dlužníka náhrady škody podle § 159 odst. 3 o.z. a situace bude zahrnovat mezinárodní prvek, nařízení Brusel I bis mu poskytuje tři možnosti, kde žalobu podat: **(1)** u soudů v členském státu EU, ve kterém má žalovaný člen voleného orgánu bydliště (popř. sídlo), a to na základě obecného pravidla příslušnosti stanoveného čl. 4 odst. 1 nařízení Brusel I bis (místní příslušnost se pak určí na základě vnitrostátního procesního práva daného členského státu), **(2)** u soudu v místě, kde věřiteli vznikla újma spočívající v neuhrazení jeho pohledávky, nebo **(3)** u soudu v místě, s nímž jsou nejúžeji spjaty

činnosti vykonávané společností a kde jsou dostupné informace o finanční situaci společnosti (vnitrostátní procesní právo členského státu, kde se místa ad 2 a 3 nachází, stanoví pouze věcnou příslušnost, nikoliv místní).

Mgr. Sára Tichá

BŘÍZA & TRUBAČ
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ — ATTORNEYS AT LAW

Bříza & Trubač, s.r.o., advokátní kancelář

Palladium Praha
Na Poříčí 1079/3a
110 00 Praha 1

Tel.: +420 777 601 114
e-mail: info@brizatrubac.cz

[1] Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 18. 7. 2013 ve věci C-147/12 ÖFAB.

[2] Ibid., odst. 32-33.

[3] Ibid., odst. 37.

[4] Ibid., odst. 39-41.

[5] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2024, sp. zn. 27 Cdo 3032/2023, odst. 21-27.

[6] Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 15. července 2021 ve věci RH v. AB Volvo a další, odst. 33.

[7] Srov. také Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 30. 11. 1976 ve věci 21/76 Bier, odst. 19.

[8] C-147/12 ÖFAB (op. cit), odst. 51; 27 Cdo 3032/2023 (op. cit.), odst. 27.

[9] C-147/12 ÖFAB (op. cit), odst. 54-55.

[10] Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 21. 4. 2016 ve věci C-572/14 Austro-Mechana, odst. 31.

Aktualizováno 8.11.2024

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [AML - od zákona č. 253/2008 Sb. k AMLR: co konkrétně musí česká povinná osoba změnit do roku 2027](#)
- [Podmíněné propuštění ve světle zásady ústnosti a přímosti](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)